

Aanwezig:

5

Afwezig:

Opening

(...)

10

Inhoudelijke bespreking

Verlaging griffierechten

15

De voorzitter licht kort toe dat het wetsvoorstel de griffierechten met 25% verlaagt. In het internetconsultatiedocument stelt het ministerie in het bijzonder twee vragen. Het eerste vraagstuk gaat over hoe de verlaging van de griffierechten bij vorderingen van niet meer dan €500,- zich verhoudt tot de schuldenaanpak. Het tweede vraagstuk gaat over de discrepantie in de tarieven tussen verschillende instanties in de Wet griffierechten burgerlijke zaken (Wgbz). Eén van de mogelijkheden is om een deel van het geld niet te gebruiken voor het verlagen van de griffierechten in de hoogste categorie griffierechten, maar voor andere maatregelen die de toegang tot het recht verbeteren.

20

Het ministerie licht toe dat zij benieuwd is naar de gedachten van de Adviescommissie bij het voorstel en in het bijzonder naar haar visie op de vraagstukken in het consultatiedocument. Dat document is ook in internetconsultatie gebracht, maar de ontvangen reacties gaan veelal niet in op de twee specifiek gestelde vragen.

25

Een lid geeft aan gemengde gevoelens te hebben bij de verlaging van de griffierechten voor de schuldenaanpak. Een verlaging van de griffierechten zal leiden tot een verhoging van het aantal zaken. Hopelijk leidt het ook tot een verhoging van het aantal mensen dat naar de zitting komt. Voor de rechtbank is het belangrijk dat gedaagde partijen op de zitting blijven verschijnen. Rechters kunnen ter zitting namelijk veel voor partijen betekenen en er kunnen bijvoorbeeld betalingsregelingen worden getroffen. Momenteel komen partijen vaak niet naar de zitting. De rechtbank heeft geprobeerd daar iets aan te doen, maar de conclusie is dat de rechtbank die groep mensen niet goed kan bereiken. Daarvoor is een ander niveau van communicatie nodig. Legal tech kan in dit kader belangrijk zijn. De TU Delft heeft veel kennis op dit gebied.

30

Het ministerie merkt op dat verweerders geen griffierechten betalen en vraagt zich in dat licht af hoe een verlaging van de griffierechten van invloed kan zijn op het aantal verweerders dat naar de zitting komt.

35

Het lid bevestigt dat verweerders geen griffierechten betalen en verduidelijkt dat verweerders hun dagvaarding misschien zullen negeren, omdat ze hooguit te maken krijgen met een kostenveroordeling die automatisch lager is als de griffierechten worden verlaagd. Waarschijnlijk loopt dat wel los en zullen partijen die nu naar de zitting komen nog steeds komen als de griffierechten zijn verlaagd. Wel blijft het belangrijk om voldoende duidelijk te maken dat gedaagde partijen naar de zitting moeten (blijven) komen. Communicatie is op dit punt heel belangrijk, waarbij moet worden beseft dat een grote groep geen toegang heeft tot het internet. Al met al heeft het lid geen onmiddellijke angst dat de verlaging van de griffierechten een negatief effect heeft op de schuldenaanpak.

40

Het ministerie vult aan dat de vrees bij hoge griffierechten was dat het niet rendabel is om een procedure te starten voor een lage vordering. Nu is de vrees dat het door een verlaging van de griffierechten wel rendabel is om een procedure voor lage vorderingen te starten waardoor een schuldenaar nog meer in de schulden komt.

50

Het lid begrijpt die angst, maar nuanceert dat de niet-betaling van een kleine vordering een indicatie is dat meer schulden onbetaald zijn gelaten. Het is goed als schulden vroeg in beeld zijn, zodat schuldenfunctionarissen in een vroeg stadium hulp kunnen bieden.

Een lid beaamt dat er op die manier eerder iets gebeurt aan de schuldenproblematiek.

55

Een lid is voorstander van een verlaging van de griffierechten. Een verlaging is altijd aan te moedigen en nu des te meer, omdat de griffierechten de laatste jaren behoorlijk zijn verhoogd. De vraag is waar de verlaging met name terecht moet komen en waar de griffierechten misschien moeten worden verhoogd. Daarbij moet worden bedacht dat hoge griffierechten voor een rechtspersoon indirect een drempel vormen voor een niet-vermogene natuurlijke persoon die het risico van een

kostenveroordeling loopt. Ook personen met een toevoeging moeten zelf de kostenveroordeling betalen.

Een lid vraagt of hier een voorziening voor wordt getroffen.

Een ander lid reageert dat dat niet het geval lijkt te zijn.

5 Nog een ander lid voegt toe dat het in de hoogste categorie griffierechten gaat om forse bedragen.

Het ministerie merkt op dat het dichter bij elkaar brengen van de bedragen voor natuurlijke personen en rechtspersonen een van de doelstellingen was van het wijzigen van de Wgbz op 1 januari jl.

10 Een lid merkt op dat de griffierechten, ook na de verlaging, nog steeds erg hoog zijn. Dat geldt vooral bij hoge vorderingen. Dat de griffierechten erg hoog zijn, is ook te zien in de afname van de instroom van zaken in hoger beroep en cassatie in sommige categorieën van zaken. Die afname is vooral voor de rechtsontwikkeling m.b.t. die categorieën niet gelukkig.

15 Een lid merkt op dat het in sommige gevallen niet aantrekkelijk is om je recht te halen. Voor een vordering van € 505,- zijn de griffierechten bijvoorbeeld € 214,-. Ook kan, zoals eerder opgemerkt, het risico van veroordeling in de proceskosten heel belemmerend werken voor de toegang tot het recht in zaken tussen een rechtspersoon en een particulier over een hoge claim. Aan de andere kant moet er wel een zekere drempel zijn om een rechtszaak te starten om te voorkomen dat er heel veel zaken bij de rechter komen. Het lid vraagt zich af hoe Nederland het in internationaal perspectief doet.

Een lid reageert dat er in Engeland heel hoge (advocaat)kosten zijn en dat daar intensief wordt geprocedeerd (de *English Disease*). Ze proberen daar al decennia wat aan te doen, maar dat lukt niet.

20 Een lid antwoordt dat dat ook zichtbaar is in de praktijk als je te maken hebt met Engelse advocaten. Het zou interessant zijn om te weten hoe specifiek de griffierechten zijn geregeld in bijvoorbeeld Duitsland en België. Als blijkt dat Nederland aardig in de pas loopt, is dat een indicatie dat het goed gaat. Als Nederland uit de pas loopt, kan dat aanleiding zijn tot heroverweging.

Het ministerie merkt op dat het de laatste vergelijking van het WODC kan bezien.

25 Een lid steunt het idee om de griffierechten internationaal te bekijken en voegt toe dat ook moet worden gekeken wat de klachten zijn in andere landen. Volgens het lid zijn de griffierechten in Nederland voor een deel van de zaken veel te hoog geworden. Hiervoor is al terecht opgemerkt dat sprake is van een afname van sommige soorten van zaken in hoger beroep en cassatie. Mensen gaan niet naar de rechter toe, omdat het te duur is om te procederen. Twee van de factoren die daarbij een rol spelen, zijn de griffierechten en de kostenveroordeling. De Raad voor de rechtspraak heeft een onderzoek laten verrichten naar wanneer het de moeite waard is om te procederen. Het rapport is begin dit jaar gepubliceerd en daaruit blijkt dat procederen pas de moeite is bij een belang van een ton. Onder meer het personen- en familierecht is daarop de uitzondering vanwege de wel

30 lage griffierechten, de toevoeging en een rechtsbijstandsverzekering. In het bestuursrecht zijn de griffierechten ook laag. Het is eigenlijk nogal vreemd dat het goedkoop is om tegen de overheid te procederen en heel duur is om een bedrijf aan te spreken. Je zou in beginsel je recht moeten kunnen halen ongeacht de wederpartij. Bij de bestuursrechter wordt veel geprocedeerd. De civiele rechter heeft onder meer in verband met de hoogte van de kosten een slechte naam. Een gevolg is dat bijvoorbeeld voor de schade door de aardbevingen in Groningen het bestuursrecht wordt gebruikt, zodat snel en laagdrempelig schadevergoeding kan worden toegekend, terwijl het gaat om

35 privaatrechtelijke kwestie die bij de burgerlijke rechter thuishoort. Het is de vraag of het nog wel goed zit met de toegang tot het recht in het civiele recht. Het gaat overigens dan niet alleen om de hoogte van de griffierechten, maar ook om de kosten van rechtsbijstand. Het lid begrijpt dat een verlaging van meer dan 25% nu niet aan de orde is, maar de griffierechten zouden eigenlijk met meer dan 25%

40 moeten worden verlaagd. Ook zou moeten worden gekeken naar andere manieren om de proceskosten omlaag te brengen.

Twee andere leden beamen dit.

Een lid vraagt zich af of de verlaging van de griffierechten wordt gecompenseerd door de griffierechten te verhogen bij vorderingen van meer dan een ton of een miljoen.

50 Het ministerie beantwoordt die vraag ontkennend. Door de griffierechten bij hogere vorderingen niet te verlagen, komt extra geld vrij om de toegang tot het recht op andere manieren te vergroten. Een andere optie is om alle griffierechten te verlagen, maar dan blijft minder geld over voor andere maatregelen of moet geld worden toegelegd.

55 Een lid merkt op dat vorderingen vanaf een ton vaak voorkomen bij ondernemingen. Voor kleine ondernemingen is de kostenveroordeling in dit kader een heel belangrijk punt. In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat de hoogte van de griffierechten weinig invloed heeft op de beslissing om te procederen, maar dat klopt niet.

60 Het ministerie wijst op een van de consultatiereacties waarin wordt voorgesteld om een nieuwe categorie hoge griffierechten te introduceren voor massaclaims van bijvoorbeeld € 500.000.000,- en hoger. De vraag is of dat veel zoden aan de dijk zet.

- Een lid steunt het idee om hoge griffierechten te introduceren voor massaclaims. Zulke grote zaken vragen immers heel veel aandacht van rechtbanken.
- Een ander lid meent dat er wel een onderscheid moet zijn tussen algemeenbelangacties en financiële massaclaims. Voor de laatste categorie zijn hoge griffierechten veel eerder gerechtvaardigd.
- 5 Een lid beaamt dat. Het zou moeten gaan om zaken waarin daadwerkelijk schadevergoeding wordt gevorderd.
- Een lid stelt voor om voor alle vorderingen van meer dan € 1.000.000,- de griffierechten te verhogen. Het zou niet moeten uitmaken of het een massaclaim is of niet.
- 10 De andere leden beamen dit.
- Een lid wijst erop dat niet moet worden vergeten dat hogere griffierechten ook leiden tot hogere kostenveroordelingen. Daar moet met name aandacht voor zijn in zaken tussen een bedrijf en een particulier. Op die manier kun je iemand dwars zitten door tegen diegene een procedure te starten.
- Een lid wijst op het recht op toegang tot de rechter van artikel 6 EVRM en de rechtspraak daarover in verband met griffierechten.
- 15 Een lid reageert dat het een interessante gedachte is om te stellen dat de griffierechten niet bij de eiser mogen worden geheven, omdat dat de toegang tot de rechter voor de verweerder belemmert.
- Een lid reageert dat bij de Hoge Raad in beeld is gebracht dat je de griffierechten zo moet inrichten dat er een reële mogelijkheid tot toegang tot het recht is. In de bovenste categorieën griffierechten zijn er doorgaans aan beide kanten partijen die niet heel hard worden geraakt door de griffierechten.
- 20 Twee leden beamen dit.
- Een lid ziet wel een probleem in bijvoorbeeld IE-zaken wanneer een kleine uitvinder of onderneming wordt aangesproken voor bijvoorbeeld een octrooirechtinbreuk. Voor die zaken geldt ook nog eens de hogere kostenveroordeling van artikel 1019h Rv.
- 25 Een lid doet de suggestie om voor natuurlijke personen en onvermogenen de griffierechten te verlagen in hoge categorieën griffierechten.
- Een lid werpt het idee op om griffierechten vergelijkbaar te behandelen als leges, zoals bijvoorbeeld bestaat voor een paspoort, en wel door de griffierechten niet in een kostenveroordeling mee te nemen. Dat zou het probleem deels oplossen.
- 30 Een lid merkt op dat als het verschil in griffierechten tussen natuurlijke personen en rechtspersonen te groot wordt, de praktijk dat zal proberen te omzeilen door bijvoorbeeld gebruik te maken van de cessie.
- In het verlengde daarvan merkt een ander lid op dat partijen hun vordering ook zo kunnen vormgeven dat die onder een lagere categorie griffierechten valt.
- 35 De voorzitter keert terug naar de eerdere vraag over de verdeling van het vrijgemaakte budget.
- Een lid merkt op dat het logisch is dat procederen niet gratis is. Er moet een drempel zijn zodat men erover nadenkt om een procedure te starten, maar het moet niet veel meer zijn dan dat. In het bestuursrecht zijn de griffierechten *en masse* omlaag gegaan voor mensen met weinig geld om de toegang tot het recht te verbeteren. Voor sommigen zijn de griffierechten daar nu bijna zelfs nul. In het civiele recht zijn de zaken bij de kantonrechter en de rechtbank het belangrijkste voor de toegang tot het recht. Als er geld is om de griffierechten te verlagen, lijkt het dan ook het beste om daar beginnen.
- 40 Hogerberoepzaken en cassatiezaken zijn maar een klein aandeel van alle zaken. Het is mooi als de griffierechten voor de verschillende instanties in verhouding zijn, maar dat zou niet de prioriteit moeten hebben. De andere leden stemmen met deze gedachten in.
- Een lid voegt toe dat zaken bij de kantonrechter misschien wel het belangrijkste zijn en steunt het idee om een extra categorie hoge griffierechten toe te voegen.
- 45 Een lid vraagt zich af hoeveel geld een extra categorie opbrengt.
- Het ministerie geeft aan dat dat niet veel oplevert, omdat het om maar weinig zaken gaat.
- Een lid stelt voor om te kijken naar de ervaringen met griffierechten in Duitsland en Frankrijk.
- 50 Een lid merkt op dat het interessant kan zijn om in die andere landen ook te kijken naar de omvang van de justitiebegroting in verhouding tot de totale begroting.
- Een lid reageert dat, voor zover hem bekend, in Nederland veel meer dan in andere landen door alternatieve geschiloplossers wordt beslist, onder meer in verband met de kosten van een gerechtelijke procedure.
- Een ander lid heeft dat ook wel eens gehoord.
- 55 De voorzitter vraagt aan het ministerie of hiermee de belangrijkste vraagpunten zijn besproken.
- Een lid heeft nog een opmerking over de wijziging van artikel 19a lid 3 Wgbz. In een WHOA-procedure biedt een schuldenaar een akkoord aan aan een veelheid van crediteuren en aandeelhouders. Aanvankelijk werd de hoogte van de griffierechten voor de schuldenaar bepaald aan de hand van de hoogte van de vordering. Dat verandert met het wetsvoorstel naar onbepaalde waarde vanuit de gedachte dat het gaat om bedrijven in moeilijkheden. De wet geeft schuldeisers en
- 60

schuldenaren het recht om een verzoek te doen tot afwijzing van een homologatie van het akkoord (artikel 383 lid 8 van de Faillissementswet (Fw)). Artikel 19a lid 3 Wgbz bepaalt dat je de griffierechten bent verschuldigd vergelijkbaar met de hoogte van de vordering. Dat betekent dat bij een vordering van € 700,- de griffierechten € 2.500,- zijn. Dat kan niet de bedoeling zijn. In Engeland worden dergelijke kosten bijvoorbeeld ten laste van de schuldenaar gebracht. Voor nu zou het helpen om artikel 19a lid 3 Wgbz aan te passen zodat ook voor de griffierechten van schuldeisers en aandeelhouders wordt aangesloten bij de onbepaalde waarde. Hopelijk kan op een later moment artikel 383 Fw aan de orde komen zodat de schuldeisers en aandeelhouders geen griffierechten hoeven te betalen voor een verzoek tot afwijzing. De overige leden sluiten zich bij deze opmerkingen aan.

Het ministerie reageert dat dit punt ook aan de orde is gekomen in de consultatie.

(...)